

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Teze bakalářské práce

Analýza výdajů českých domácností

Libuše Rešová

© 2016 ČZU v Praze

SOUHRN

Bakalářská práce se zabývá vývojem výdajů českých domácností v letech 2002 až 2014 a prognózou vývoje sledovaných ukazatelů do nejbližších následujících let 2015 a 2016. Pro účely práce jsou vybrány příjmy a výdaje různých typů domácností tak, jak jsou zahrnuty do sledování Českého statistického úřadu podle klasifikace COICOP, která je rozdělena do dvanácti kategorií. Práce se věnuje i změnám ve struktuře výdajů domácností během sledovaného období, kde je patrné, že výdaje domácností hlavně za potraviny a bydlení stále rostou. Vývoj cen má velký vliv na strukturu výdajů a tím se odvíjí spotřební zvyklosti domácností. Těchto údajů využívají nejen politické a ekonomické instituce, ústřední úřady a výzkumná pracoviště, ale i podniky v oblasti výroby a služeb, neziskové organizace a v neposlední řadě mezinárodní organizace.

Klíčová slova: domácnost, příjmy, výdaje, spotřeba, statistická analýza

CÍL PRÁCE A METODIKA

Hlavním cílem bakalářské práce je ze zjištěných výsledků vyhodnotit, k jakým změnám ve výdajích českých domácností ve sledovaném období let 2002 až 2014 došlo a tyto změny zhodnotit nejen celkově, ale i dle členění jednotlivých oddílů výdajů klasifikace COICOP - Classification of Individual Consumption by Purpose (národní verze mezinárodního standardu), následně pak dle vývoje zjištěných změn stanovit predikce na nejbližší dva roky.

Dílčím cílem je identifikovat a analyzovat výdaje českých domácností a porovnáním zjištěných údajů zjistit, zda došlo ke změnám ve výdajích českých domácností za třináctileté sledované období.

Dalším dílčím cílem je porovnání výdajů domácností v ročních periodicitách v návaznosti na zjišťování výše příjmů a životních podmínek domácností EU-SILC - European Union Statistics on Income and Living Conditions (výběrové šetření příjmů a životních podmínek domácností).

Základem teoretické části této bakalářské práce je shromáždění, prostudování a analýza údajů dostupných u Českého statistického úřadu, odborných publikací, článků a internetových zdrojů, týkajících se příjmů a výdajů domácností v České republice za sledované období, kterými jsou roky 2002 až 2014.

Analyzované statistické údaje budou následně porovnány a vyhodnoceny změny ve výdajích českých domácností, ke kterým v průběhu sledovaných let došlo.

ZÁVĚR

Cílem bakalářská práce bylo identifikovat výdaje českých domácností souhrnně i podle jednotlivých oddílů výdajů a porovnáním údajů zjistit, zda za třináctileté období od roku 2002 do roku 2014 došlo ke změnám v těchto výdajích. Na základě sledovaného období pak byl stanoven předpoklad očekávaných výdajů v následujících dvou letech. Podkladem pro práci byly především údaje Českého statistického úřadu, odborných publikací a článků i internetových zdrojů, týkajících se příjmů a výdajů domácností v České republice za sledované období, kterými jsou roky 2002 až 2014.

Z výsledků šetření vyplývá, že od roku 2002 do roku 2014 se celkové výdaje českých domácností neustále zvyšovaly. Vydání na konci období roku 2014 souhrnem dosahovalo 1,5 násobku hodnoty oproti počátku sledovaného období.

Na základě získaných dat je tedy možné konstatovat, že v nejbližších dvou letech se tento trend měnit nebude a celkové výdaje českých domácností se budou i nadále zvyšovat.

Ze šetření dále vyplynulo, že významný podíl na celkových výdajích českých domácností tvoří náklady na vodu, energie a paliva. Z porovnání výdajů za rok 2002 a rok 2014 vyplynulo, že vydání v roce 2014 za tyto energie bylo 2,3 krát vyšší. Je to důsledek stálého zvyšování výdajů domácností za vodu, energie a paliva, ale také zdražování nájemného, zejména v bytech s regulovaným nájemným. Na zvyšování se také v neposlední řadě podílí fakt, že mnoho domácností si pořizuje vlastní bydlení (dům nebo

byt). V této oblasti je tedy možné výhledově pro nejbližší budoucnost stanovit stále se zvyšující výdaje českých domácností.

U výdajů domácností za zdraví bylo největší zvýšení v roce 2008, oproti roku 2007 činilo téměř 30 %, což způsobila reforma ve zdravotnictví. Tento nárůst byl zaznamenán se zavedením poplatků za recepty, u lékaře a poplatky za pobyt v nemocnici. Léčiva byla zdražena a některá léčiva se platila v plné výši. V lednu roku 2014, kdy byly poplatky zrušeny, se projevil pokles výdajů na zdraví téměř o 5 %.

V oblasti zdraví je možné vzhledem ke zdražování léků považovat za téměř jisté, že se v nejbližších dvou letech výdaje budou postupně zvyšovat, v případě, že by byly opět zavedeny poplatky, bylo by zvýšení skokové.

Dále bylo zjištěno, že v roce 2002 bylo vydání za potraviny a nealkoholické nápoje proti celkovému spotřebnímu vydání jednotlivých roků největší, činilo 22 %. Odchytky v poklesu ve výdajích za potraviny a nealkoholické nápoje, ke kterým docházelo během sledovaných let, byly přirozeným vývojem společnosti, kdy se domácnosti snaží šetřit právě v této oblasti.

Z výsledků šetření výdajů na potraviny a nealkoholické nápoje je tedy zřejmé, že v této oblasti se budou výdaje v nejbližších dvou letech zvyšovat jen nepatrně.

Z výsledků šetření také vyplývá, že sestupný trend mají výdaje i v oblasti vzdělání. Nejméně se vydalo na vzdělání v roce 2011, a to o 0,6 %, oproti sledovaným roků. Vliv na toto celkové vydání má pravděpodobně chybějící školská reforma a minimální zájem se individuálně vzdělávat. Velký podíl na nízkém vydání za vzdělání je z velké části také způsoben tím, že vzdělání je bezplatné. Zpoplatnění se týká pouze soukromých škol. V této oblasti lze pro období dalších dvou let predikovat jen mírné zvyšování výdajů za vzdělání.

Pokud jde o ostatní druhy spotřebních výdajů, lze z výsledků zjišťování konstatovat, že se zvyšovaly oproti celkovému vydání rovnoměrně a je předpoklad, že i v následujících dvou letech bude tento trend zachován.

V celkovém vyhodnocení nelze také opominout projevy moderní doby, jako jsou nabídky produktů, které české domácnosti vynakládají na úvěrové, pojišťovací a další finanční služby, klenoty, kosmetické služby, služby poskytující osobní péči a další produkty shrnuté do kategorie Ostatní zboží a služby. Podíl růstu těchto výdajů 9,5 % je do značné míry považován za méně životně důležitý, ale přispívá k navyšování životního standardu moderní společnosti.

Zde je nutné zmínit i negativní jev, kdy s růstem příjmů roste i touha po větším blahobytu, i když jsou známé, bohužel velmi ojedinělé, případy, kdy velice bohatí jedinci žili velmi skromně a své přebytky věnovali potřebnějším.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Odborné publikace

BLATNÁ, D. *Metody statistické analýzy*. 4. vydání Praha : Bankovní institut vysoká škola, 2009. 92 s. ISBN 80-72651-43-9

FRIEDRICH, V., MAJOVSKÁ, R. *Ekonomická statistika srozumitelně z pohledu OECD*. 1. vydání Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 208 s., ISBN 978-80-7357-536-6

HINDLS, R., HRONOVÁ, S., SEGER, J., FISCHER, J. *Statistika pro ekonomy*. 8. vydání. Praha : Professional Publishing, 2007. 420 s. ISBN 978-80-86946-43-6.

HŘEBÍK, F. *Obecná ekonomie*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2008. 219 s. ISBN 978-80-7380-101-4

JÍLEK, J. a MORAVOVÁ, J. *Ekonomické a sociální indikátory: od statistik k poznatkům*. Vyd. 1. Praha: Fultura, 2007. 246 s. ISBN 978-80-86844-29-9.

MACEK, J., FISCHER, J., POTUČKOVÁ, Č., ŠEDIVÁ, B. *Ekonomická a sociální statistika*. 1. vydání. Plzeň : ZČU, 2008. 240 s. ISBN 978-80-7043-642-4

MORAVOVÁ, J. *Sociální statistika*. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, 1994. 243 s. ISBN 80-7079-508-5.

STÁVKOVÁ, J., ANTOŠOVÁ, V., BIRČIAKOVÁ, N. *Příjmová situace a životní podmínky obyvatel české republiky*. FOLIA IV, 2003, 7. Edice původních vědeckých prací a monografií. Mendelova universita v Brně, ISBN 978-80-7375-911-7

SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B., PRÁŠILOVÁ, M. *Zdroje a zpracování sociálních a ekonomických dat (učební texty)*. ČZU, Praha, 2004. 196 s. ISBN 80-213-1189-4

SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B. *Statistické metody II*. 1. vydání. Praha : Česká zemědělská univerzita v Praze, 2009. 105 s. ISBN 978-80-213-1736-9.

VYSEKALOVÁ, J. *Slovník základních pojmů z marketingu a managementu*. Praha : Fortuna, 1998. 47 s. ISBN 80-7168-504-6.

Internetové zdroje

ČSÚ: Statistika rodinných účtů [online]. [cit. 2015-06-26]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/rodinne_ucty. [PDF].

ČSÚ: Statistika rodinných účtů [online]. [cit. 2016-01-26]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/vykazy/statistika_rodinnych_uctu.

ČSÚ. Klasifikace individuální spotřeby (CZ-COICOP) [online]. [cit. 2016-01-22]. Dostupné z: : <https://www.czso.cz/documents/10180/23208816/cz-coicop2./a9e3069e-c3a0-436c-9d91-c1c7916822bf?version=1.0>.

ČSÚ. Archiv vybraných publikací - Příjmy, výdaje a životní podmínky domácností [online]. [cit. 2016-01-27]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/archiv-vybranych-publikaci-prijmy-vydaje-a-zivotni-podminky-domacnosti>.

Další zdroje

vnitřní předpisy Českého statistického úřadu

vnitřní pokyny Českého statistického úřadu